

FOCUS NR. 27

De nieuwe inwoners van de Brusselse wijken

DARIO HAMESSE, ASTRID SIERENS

Sinds het begin van dit decennium groeit de Brusselse bevolking¹ jaarlijks met gemiddeld bijna 14 000 personen. Deze positieve groei is het resultaat van geboorten en immigratie. Daartegenover zijn er personen die overlijden of emigreren uit het Gewest en aldus een negatieve weerslag hebben op de bevolkingsevolutie. Om een groei te hebben, moet het aantal nieuwe inwoners in werkelijkheid bijgevolg hoger liggen dan deze netto evolutie van de bevolking. Met hoeveel zijn die nieuwe inwoners nu eigenlijk? Hoe oud zijn ze, welke positie bekleden ze binnen hun huishouden en waar wonen ze? Deze Focus analyseert deze vragen op het niveau van de Brusselse wijken.

Meting van het aantal nieuwe inwoners onder de bevolking

Het BISA analyseert jaarlijks de evolutie van de bevolking in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Op 1 januari 2016² telt de Brusselse bevolking 1 187 890 inwoners. De bevolking van het Gewest groeit sinds 1996 en deze groei bereikte een hoogtepunt tussen 2007 en 2013 (BISA Focus nr. 16, 2016). Hierdoor steeg de bevolking tussen 2011 en 2016 gemiddeld met 13 760 personen per jaar, goed voor een gemiddelde jaarlijkse toename met 1,2 %. In perioden van bevolkingsgroei maakt de kennis van de jaarlijkse evolutie van het bevolkingscijfer het voor politici mogelijk om de extra infrastructuur en diensten te creëren die noodzakelijk zijn om de eventuele bijkomende bevolking op te vangen, meer bepaald op het vlak van huisvesting, scholen, werkgelegenheid enz.

Het aantal nieuwe inwoners onder de bevolking is echter groter dan de netto evolutie van de bevolking. Om een netto toename van de bevolking te verkrijgen, moeten de personen die het Gewest verlaten gecompenseerd worden door een groter aantal nieuwe inwoners. De bevolking kan zich zo vernieuwen en nieuwe inwoners omvatten, zelfs wanneer het totale aantal inwoners stabiel blijft of daalt. Net om die reden kan, naast de netto evolutie van de bevolking, de komst – in grote of minder grote aantallen – van nieuwe inwoners bijkomende uitdagingen meebrengen op het vlak van openbaar bestuur³.

Het vervolg van deze Focus stelt om te beginnen de methodologie voor die toelaat te definiëren wie de nieuwe inwoners zijn. Deze publicatie concentreert zich vervolgens op de analyse van het deel van de Brusselse bevolking dat in 2016 als “nieuw” kan worden omschreven, waar deze nieuwe inwoners wonen en welke hun kenmerken zijn op het vlak van leeftijd en huishoudpositie.

1. Gebruikte gegevensbron

Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) publiceert elk jaar officiële statistieken betreffende de bevolking op 1 januari, op basis van gegevens die afkomstig zijn van het Rijksregister. Dit Rijksregister is een **administratieve** gegevensbron.

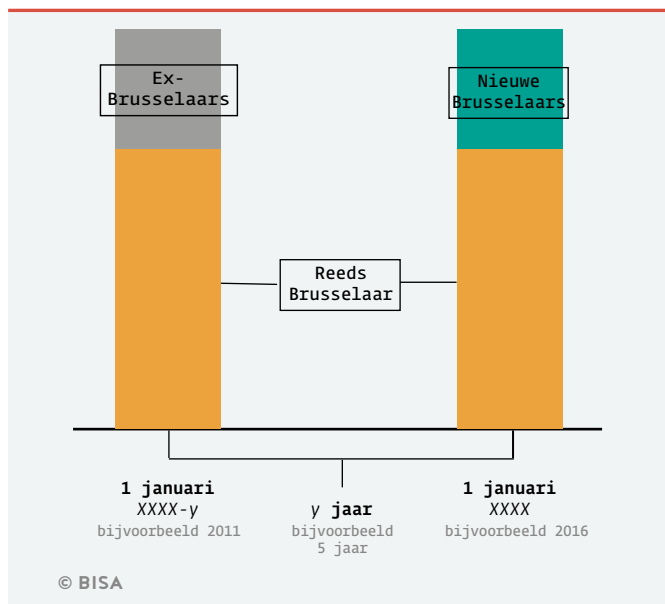
De gegevens van Statbel hebben enkel betrekking op de wettelijke bevolking (→ **Glossarium**) en houden dus geen rekening met een heel deel van de bevolking, inzonderheid vreemdelingen (→ **Glossarium**) zonder domicilie, diplomaten, daklozen, mensen zonder papieren en kandidaat-vluchtelingen.

Vergelijking van de bevolking op twee verschillende momenten

De gebruikte gegevensbron is die van de stock van de bevolking van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) (→ **Kader 1**). De stock van een bevolking is het geheel van de personen die op een welbepaalde datum op een bepaald grondgebied verblijven (Festy, 2011). De stock is, als het ware, een foto van de bevolking die op een bepaald ogenblik wordt genomen.

Om te kunnen bepalen welk deel van de Brusselse bevolking nieuw is op 1 januari XXXX, wordt de stock van de Brusselse bevolking⁴ vergeleken op twee verschillende data (1): de stock op de referentiedatum van 1 januari XXXX wordt vergeleken met die van *y* jaar eerder, i.e. de stock op 1 januari XXXX-*y*.

1 VERGELIJKING VAN DE STOCK OP TWEE VERSCHILLENDE MOMENTEN

Op basis van deze oefening kunnen we drie groepen personen definiëren in functie van hun aanwezigheid in de stock van de twee beschouwde jaren:

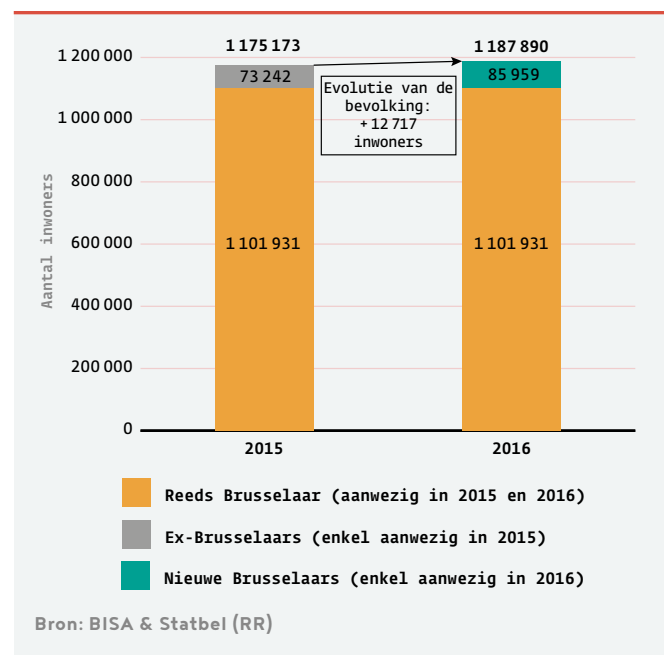
- Zij die **reeds Brusselaar** waren (in het oranje): de personen die op beide data aanwezig zijn in het Gewest. Ze worden geacht in het Gewest te wonen sinds ten minste *y* jaar⁵.
- De **ex-Brusselaars** (in het grijs): de personen die in het Gewest aanwezig zijn op 1 januari XXXX-*y*, maar niet meer op 1 januari XXXX. Ze zijn geëmigreerd (→ **Glossarium**) naar buiten het Gewest of zijn overleden tijdens de *y* afgelopen jaren.
- De **nieuwe Brusselaars** (in het groen): de personen die niet aanwezig zijn in het Gewest op 1 januari XXXX-*y*, maar er wel zijn op 1 januari XXXX. Ze zijn geëmigreerd (→ **Glossarium**) in het Gewest of zijn geboren tijdens de *y* afgelopen jaren.

De Brusselse bevolking op 1 januari XXXX kan geschreven worden als het resultaat van een combinatie van deze laatste twee groepen en de bevolking op 1 januari XXXX-*y*:

$$\text{Brusselse bevolking op 1 januari XXXX} = (\text{Brusselse bevolking op 1 januari XXXX-}y) + ((\text{nieuwe Brusselaars}) - (\text{ex-Brusselaars}))$$

Het aantal *nieuwe Brusselaars* en *ex-Brusselaars* is niet gelijk aan het totaal van de in- en uitgaande fluxen tijdens de *y* jaren (→ **Kader 2**).

2 VERGELIJKING TUSSEN DE BEVOLKING OP 1 JANUARI 2015 EN DE BEVOLKING OP 1 JANUARI 2016

Figuur 2 stelt het resultaat voor van de vergelijking van de bevolking op 1 januari 2015 met die op 1 januari 2016. Tijdens het jaar 2015 is de Brusselse bevolking gegroeid met 12 717 personen. In de stock op 1 januari 2016 vinden we echter veel meer *nieuwe Brusselaars* terug die nog niet zaten in de stock van 2015: deze groep telt 85 959 personen, i.e. zevenmaal de geobserveerde groei van de bevolking tijdens het jaar 2015. Deze *nieuwe Brusselaars* vertegenwoordigen 7 % van de Brusselse bevolking op 1 januari 2016. Omgekeerd waren 73 242 Brusselaars in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aanwezig op 1 januari 2015, die er niet meer waren op 1 januari 2016: dit zijn de *ex-Brusselaars*. In het vervolg van deze Focus richten we ons op de *nieuwe Brusselaars* en houden we niet langer rekening met de *ex-Brusselaars*.

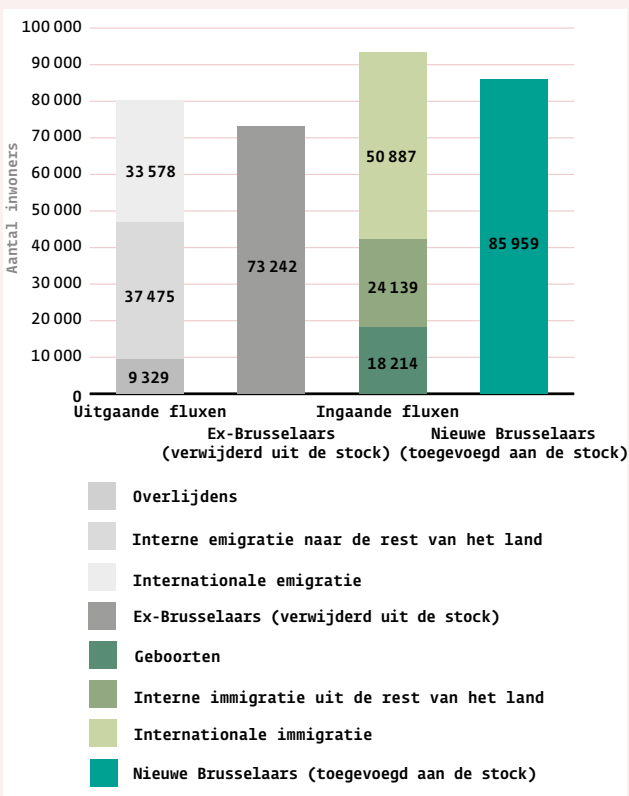

2. Onderscheid tussen de loop en de stock van de bevolking

Een bevolking kent een groot aantal in- en uitgaande fluxen. Het eerste en het derde balkje van figuur 3 stellen deze fluxen voor. De uitgaande fluxen omvatten de overlijdens evenals de emigratie naar de rest van het land en het buitenland. De ingaande fluxen omvatten de geboorten evenals de immigratie uit de rest van het land en uit het buitenland.

Het geheel van deze fluxen vormt de **loop van de bevolking**. Terwijl de stock van de bevolking overeenstemt met de bevolking op een welbepaald tijdstip t , vertegenwoordigt de loop van de bevolking de geregistreeerde fluxen tijdens een welbepaalde periode.

3 VERGELIJKING TUSSEN HET TOTAAL VAN DE FLUXEN EN DE VERWIJDERINGEN UIT / TOEVOEGINGEN AAN DE STOCK VOOR HET JAAR 2015

Bron: BISA & Statbel (RR)

Net als met de *nieuwe Brusselaars* en de *ex-Brusselaars* stijgt het bevolkingscijfer met het aantal ingaande fluxen en daalt het met het aantal uitgaande fluxen:

$$\begin{aligned} & \text{Brusselse bevolking op 1 januari } XXXX = \\ & (\text{Brusselse bevolking op 1 januari } XXXX - y) + \\ & ((\text{ingaande fluxen gedurende } y \text{ jaar} - \text{uitgaande fluxen} \\ & \text{gedurende } y \text{ jaar})) \end{aligned}$$

Het aantal *nieuwe Brusselaars* is echter lager dan het totaal van de ingaande fluxen en het aantal *ex-Brusselaars* is lager dan het totaal van de uitgaande fluxen. Zo is het aantal personen dat aanwezig is op 1 januari 2015 en die we niet terugvinden op 1 januari 2016, i.e. de *ex-Brusselaars*, lager dan de in 2015 waargenomen uitgaande fluxen (3). Evenzo is het aantal *nieuwe Brusselaars* op 1 januari 2016 in vergelijking met de stock van 2015 lager dan de tijdens het jaar 2015 waargenomen ingaande fluxen.

Tijdens de waarnemingsperiode kan een ingaande flux worden gecompenseerd door een uitgaande flux, en omgekeerd. Een persoon die beide fluxen maakt, maakt geen deel uit van de *nieuwe Brusselaars* noch van de *ex-Brusselaars*. Deze fluxen worden wel meegerekend in de loop van de bevolking. Dit fenomeen doet zich voor in de twee hierna beschreven situaties:

- Ten eerste kan een persoon meerdere migratiefluxen hebben afgelegd tijdens het jaar 2015. Alleen wanneer de laatste migratieflux een vertrek uit het Gewest of een aankomst in het Gewest impliceert ten opzichte van zijn/haar situatie op 1 januari 2015 - de vergelijkingsdatum -, wordt deze persoon onder de *ex-Brusselaars* respectievelijk de *nieuwe Brusselaars* geteld. Deze migranten worden de resulterende migranten voor het jaar 2015 genoemd (Pailhé, 2002). De loop van de bevolking houdt echter wel rekening met alle verschillende migratiefluxen.
- Ten tweede maken kinderen die in 2015 in Brussel zijn geboren en datzelfde jaar overleden zijn of het Gewest verlaten hebben, geen deel uit van de *ex-Brusselaars* noch van de *nieuwe Brusselaars* op 1 januari 2016 ten opzichte van 1 januari 2015. Ze worden wel meegeteld in de in- en uitgaande fluxen van de Brusselse bevolking tijdens het jaar 2015.

De vergelijking van de stock van de bevolking op twee data heeft dus duidelijk niet tot doel het aantal fluxen te meten (Pailhé, 2002). Deze Focus richt zich uitsluitend op de evolutie van de stock doorheen de tijd, wat het mogelijk maakt zicht te krijgen op de veranderingen in de samenstelling van de bevolking. De analyses hebben echter geen oog voor het dynamisch fenomeen van de loop van de bevolking.

Een Brusselaar op vier woont minder dan vijf jaar in het Gewest

Zoals hierboven gezegd, woonde 7 % van de Brusselaars die in 2016 in het Gewest wonen daar niet in 2015. Figuur 4 vergelijkt de stock van de Brusselse bevolking op 1 januari 2016 met die van eerdere jaren om te bepalen sinds hoelang de Brusselaars in hun Gewest en in hun wijk wonen. De figuur toont de verschillen op basis van de domicilie in twee jaren, i.e. in 2016, het referentiejaar, en een eerder jaar. Wie tussen deze beide jaren is geboren, had geen domicilie op de eerdere datum maar heeft een domicilie voor 2016. Deze personen

worden opgenomen in de groep van de *nieuwe Brusselaars*. Voor elke datum van de grafiek wordt steeds de bevolking op 1 januari 2016 voorgesteld, zij het volgens een verschillende verdeling in functie van het beschouwde eerdere jaar.

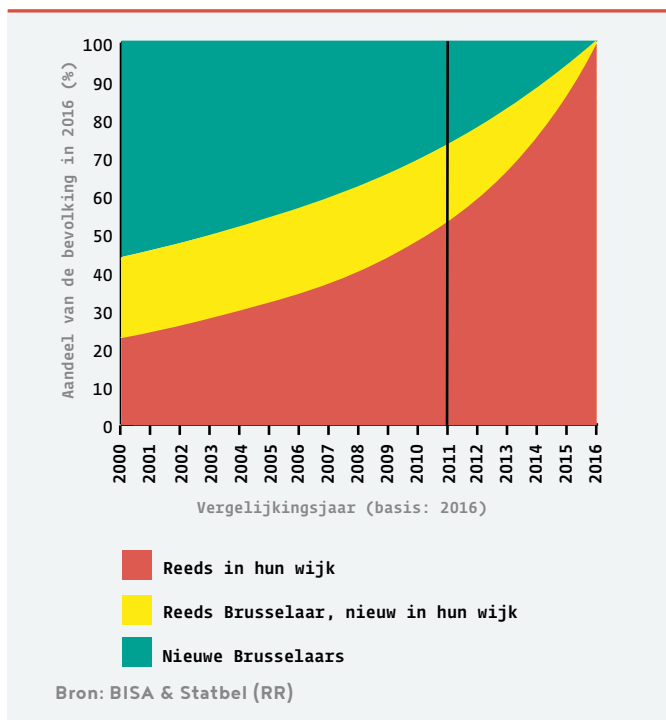
In het vervolg van deze Focus bestuderen we dit fenomeen ook op het niveau van de wijken (→ Kader 4). Daartoe hebben we zij die *reeds Brusselaar* waren (in het oranje in de vorige figuren), onderverdeeld in twee groepen:

- Zij die *reeds in hun wijk* woonden (in het rood): de personen die op beide data aanwezig zijn in dezelfde wijk⁶. Ze worden geacht sinds ten minste y jaar in de wijk te wonen.

- Zij die **reeds Brusselaar waren, maar nieuw in hun wijk** zijn (in het geel): de personen die op 1 januari XXXX-y reeds in het Gewest gedomicilieerd waren, maar op 1 januari XXXX in een andere wijk van het Gewest zijn gedomicilieerd. Ze worden geacht tijdens de y afgelopen jaren nieuw te zijn gekomen in de bevolking van de wijk.

Op het niveau van de wijken, is het aantal personen die **nieuw in hun wijk** zijn gelijk aan het totaal van de **nieuwe Brusselaars** (in het groen) en zij die **reeds Brusselaar waren, maar nieuw in hun wijk** zijn (in het geel).

4 VERDELING VAN DE BRUSSELSE BEVOLKING (2016) OP BASIS VAN DE VORIGE DOMICILIE

De verticale zwarte lijn geeft aan hoe de grafiek gelezen moet worden. Deze lijn toont de verdeling van de inwoners van het Gewest in 2016 in functie van hun domicilie in 2011. Circa één kwart van de 1 187 890 Brusselaars op 1 januari 2016, of 318 308 onder hen, woonden destijds nog niet in het Gewest. Ze worden in 2016 beschouwd als **nieuwe Brusselaars** ten opzichte van hun situatie in 2011. 20 % waren **reeds Brusselaar, maar zijn nieuw in hun wijk** in vergelijking met 2011. De overblijvende 633 936 Brusselaars (53 %) woonden **reeds in hun wijk** in 2011.

Onder de Brusselaars die aanwezig zijn in 2016, neemt het aandeel van de **nieuwe Brusselaars** toe wanneer men vergelijkt met steeds eerdere jaren, zo blijkt uit de groene zone van de grafiek:

- In 2016 woonde een kwart van de Brusselaars minder dan vijf jaar in het Gewest.
- De helft van de Brusselaars in 2016 was geen Brusselaar in 2003. De helft van de Brusselaars woont met andere woorden minder dan dertien jaar in het Gewest.
- Bijna 60 % van de Brusselaars in 2016 woonde in het jaar 2000 niet in het Gewest.

De helft van de Brusselaars woont minder dan zes jaar in zijn/haar wijk

In een doorsnee wijk telt de bevolking relatief gezien meer personen die **nieuw in hun wijk** zijn dan dat er **nieuwe Brusselaars** zijn op het niveau van het Gewest:

- In 2016 woonde een kwart van de Brusselaars minder dan twee jaar in zijn/haar wijk.
- De helft van de Brusselaars in 2016 woont ten vroegste sinds 2010 in zijn/haar wijk.
- Meer dan drie kwart van de Brusselaars in 2016 woonde in 2000 niet in zijn/haar wijk.

In het vervolg van deze Focus buigen we ons over de samenstelling van de bevolking, zoals aangegeven door de verticale zwarte lijn, wat betreft leeftijd, huishoudpositie en lokalisatie. Zoals hierboven gezegd, geeft deze lijn **de verdeling van de Brusselse bevolking in 2016 op basis van zijn/haar domicilie in 2011** weer. De geanalyseerde kenmerken stemmen overeen met de kenmerken op het ogenblik van de observatie, i.e. op 1 januari 2016.

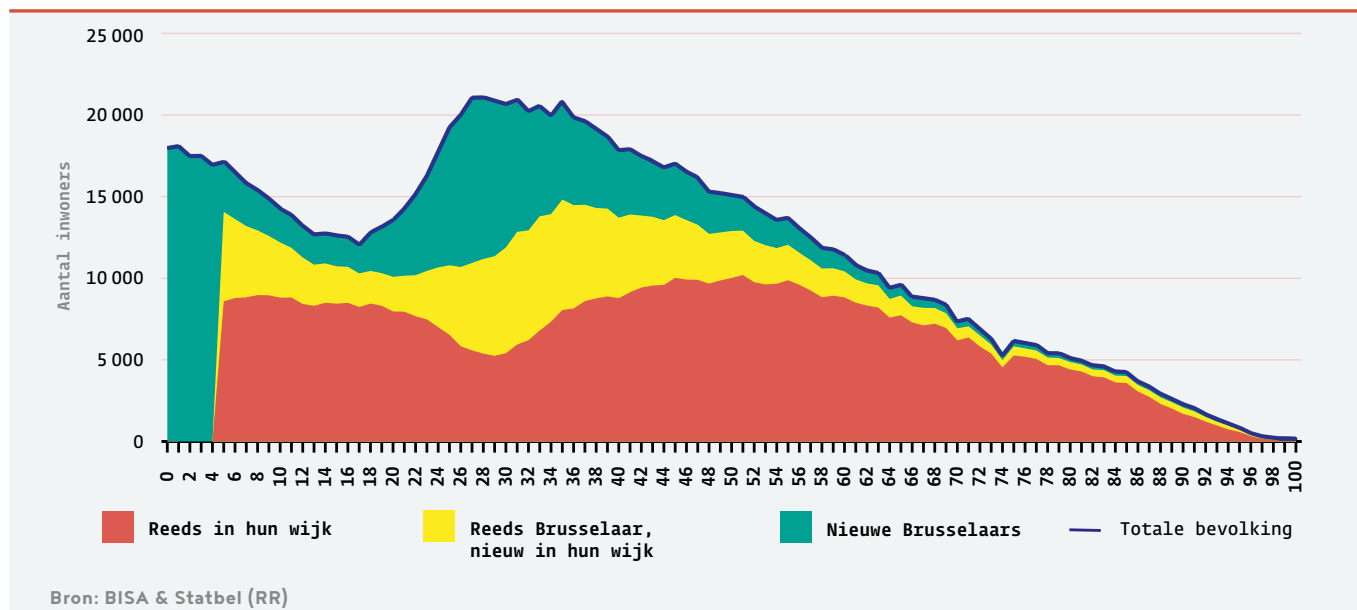
De nieuwe Brusselaars zijn vooral kinderen of personen rond de leeftijd van dertig

De totale Brusselse bevolking van 2016 telt een groot aantal jongeren en personen rond de leeftijd van 30 (5). De jongeren tussen 12 en 22 jaar zijn daarentegen minder talrijk. Verder daalt het aantal personen met de leeftijd vanaf 35 jaar (BISA Focus nr. 16, 2016).

Zij die **reeds Brusselaar** waren (combinatie van de rode en gele vlakken), zijn ouder, met een piek op 35 jaar in 2016. Dankzij de **nieuwe Brusselaars** (in het groen) ligt de piek van de totale Brusselse bevolking (blauwe lijn) op een lagere leeftijd. Er zijn immers zeer veel **nieuwe Brusselaars** met een leeftijd van eind de twintig / begin de dertig. Bovendien zijn alle kinderen van 0 tot en met 4 jaar per definitie **nieuwe Brusselaars**: daar ze 5 jaar vroeger nog niet waren geboren, konden ze logischerwijs toen nog geen deel uitmaken van de bevolking. Vanaf de leeftijd van 40 daalt het aantal **nieuwe Brusselaars** snel met de leeftijd. Onder de personen van 70 jaar en ouder zijn er bijna geen **nieuwe Brusselaars** meer.

Uitgezonderd van de kinderen zijn zij die **reeds Brusselaar waren, maar nieuw in hun wijk** zijn (in het geel) relatief ouder dan de **nieuwe Brusselaars**. Gewoonlijk zijn ze tussen 30 en 40 jaar oud of zijn het kinderen jonger dan 10. In combinatie met de komst van **nieuwe Brusselaars** biedt dit fenomeen een verklaring voor het feit dat de meeste Brusselaars rond de 30 jaar oud zijn. Slechts weinig personen van deze leeftijd bevonden zich immers **reeds in hun wijk** (in het rood). Driekwart van de Brusselaars van rond 30 zijn dus **nieuw in hun wijk**.

5 VERDELING VAN DE BEVOLKING NAAR LEEFTIJD EN SITUATIE OP BASIS VAN DE DOMICILIE IN 2011, OP 1 JANUARI 2016

De nieuwe Brusselaars zijn vaak kinderen binnen hun huishouden

Terwijl zij die *reeds in hun wijk* woonden evenals zij die *reeds Brusselaar* waren, maar *nieuw in hun wijk* zijn voor de verschillende huishoudposities vrij gelijkwaardige aandelen vertonen, bekleden de *nieuwe Brusselaars* van hun kant specifieke huishoudposities⁷ (→ Kader 3):

- Ze bekleden vooral de positie van kind binnen hun huishouden (bijna 4 nieuwe inwoners van het Gewest op 10) (6). Personen die deze positie innemen, ongeacht hun leeftijd, zijn oververtegenwoordigd onder de *nieuwe Brusselaars*. Dit is deels het gevolg van de geboorten tijdens de periode die het voorwerp is van de analyse.
- Omgekeerd zijn personen die de positie van partner in een koppel met kind(eren) en van alleenstaande ouder innemen, ondervertegenwoordigd onder de *nieuwe Brusselaars*⁸.
- Alleenwonenden zijn in dezelfde mate vertegenwoordigd onder de *nieuwe Brusselaars* als onder de totale bevolking van het Gewest.

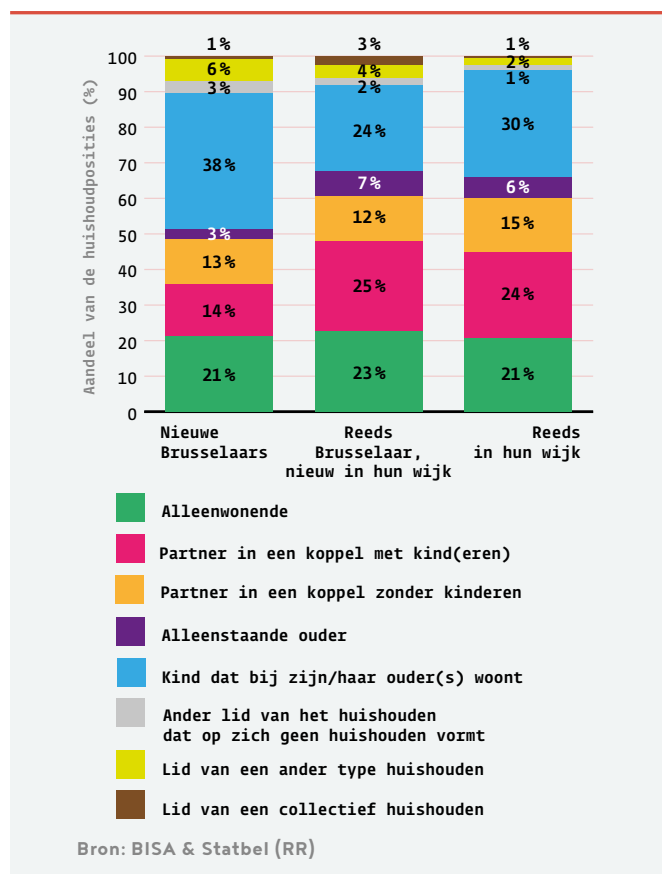

3. Huishoudposities

De positie van elke persoon binnen zijn huishouden heeft als basiseenheid de persoon en niet het geheel van het huishouden. Binnen eenzelfde huishouden kunnen meerdere posities naast elkaar bestaan. In deze Focus nemen we de volgende acht posities in aanmerking:

- alleenwonende,
- partner in een koppel met kind(eren),
- partner in een koppel zonder kinderen,
- alleenstaande ouder,
- kind dat bij zijn/haar ouder(s) woont⁹,
- ander lid van het huishouden dat op zich geen huishouden vormt¹⁰,
- lid van een ander type huishouden¹¹,
- lid van een collectief huishouden¹².

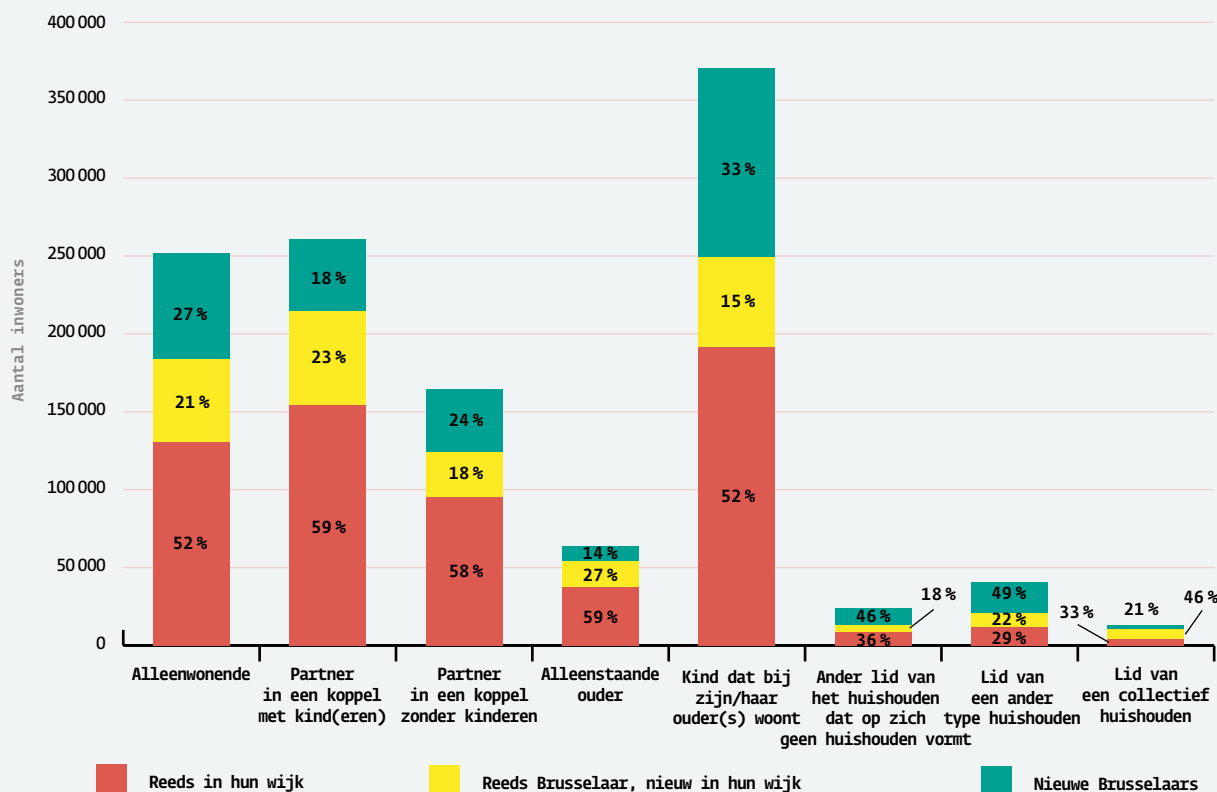
6 HUISHOUDPOSITIE NAAR DE SITUATIE OP BASIS VAN DE DOMICILIE IN 2011, OP 1 JANUARI 2016

De specifieke analyse van de verschillende huishoudposities levert enkele opmerkelijke elementen op (7):

- Er zijn weinig *nieuwe Brusselaars* onder de alleenstaanden ouders en de partners in een koppel met kind(eren).
- De verdeling van de alleenwonenden over de drie groepen vertoont geen specifieke bijzonderheden ten opzichte van de totale bevolking.
- Bijna de helft van de personen die in 2016 in een collectief huishouden wonen, waren *reeds Brusselaar*, maar zijn *nieuw in hun wijk*. Het gaat vooral over oudere personen

7 SITUATIE OP BASIS VAN DE DOMICILIE IN 2011 NAAR HUISHOUDPOSITIE, OP 1 JANUARI 2016

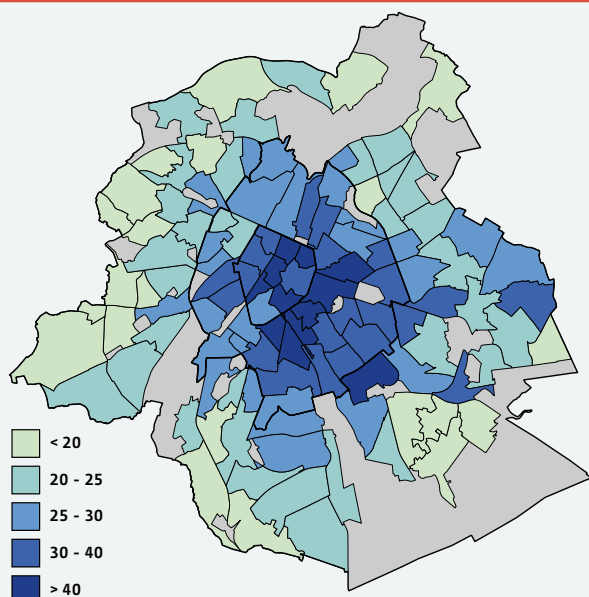
Source : IBSA & Statbel (RN)

waarvan het verondersteld kan worden dat ze in een rusthuis zijn gaan wonen. Meerdere groepen tellen relatief gezien meer personen die *reeds in hun wijk* woonden: de partners in een koppel, met of zonder kinderen, en de alleenstaande ouders.

De *nieuwe Brusselaars* zijn sterk aanwezig in de centrale wijken maar zijn weinig vertegenwoordigd in de wijken aan de Gewestgrenzen (8). Het aandeel *nieuwe Brusselaars* binnen een wijk schommelt van één persoon op tien (12% in de dunbevolkte wijken aan de westelijke Gewestgrenzen) tot de helft van alle inwoners (53% in de Europawijk).

De nieuwe Brusselaars wonen vooral in de centrale wijken

8 AANDEEL VAN DE NIEUWE BRUSSELAARS OP 1 JANUARI 2016, OP BASIS VAN DE DOMICILIE IN 2011

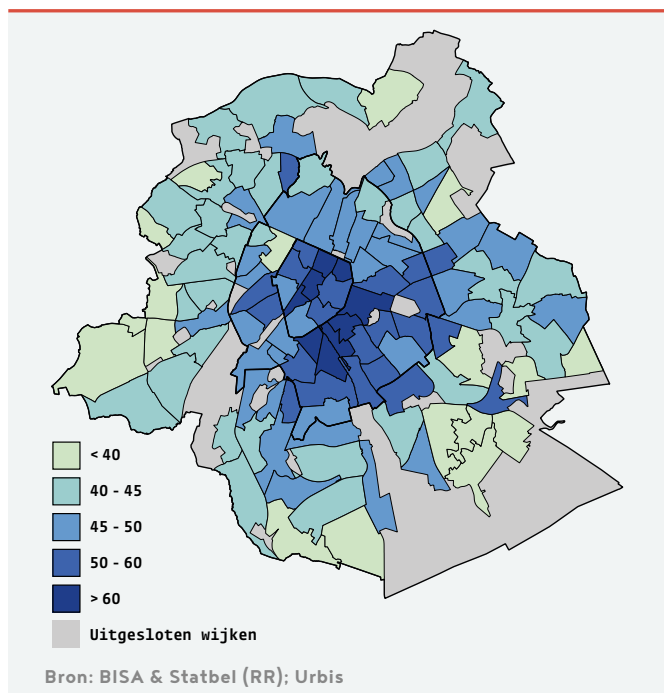
Bron: BISA & Statbel (RR); Urbis

De wijken met de grootste aandelen *nieuwe Brusselaars* liggen in de Vijfhoek alsook in het oosten van de eerste kroon, in de buurt van specifieke functies (internationale werknemers in Elsene en Etterbeek (BISA Focus nr. 24, 2018), studenten in de buurt van de ULB en de VUB¹³). Deze geografische kenmerken gaan hand in hand met de bovenstaande vaststellingen betreffende de leeftijd van de *nieuwe Brusselaars*.

Kaart 9 bestudeert specifiek het aandeel personen die *nieuw in hun wijk* zijn, en houdt daarbij rekening met zij die *reeds Brusselaar* waren, maar *nieuw in hun wijk* zijn. Het aandeel personen die *nieuw in hun wijk* zijn, is groter dan het aandeel *nieuwe Brusselaars* binnen het Gewest, gezien de beschouwde geografische schaal die fijner is. Zo vertegenwoordigen de personen die *nieuw in hun wijk* zijn bijna 70% van de inwoners van de Europawijk. De wijken met hoge aandelen *nieuwe* bewoners zijn niet noodzakelijk de wijken met de grootste bevolkingsgroei¹⁴.

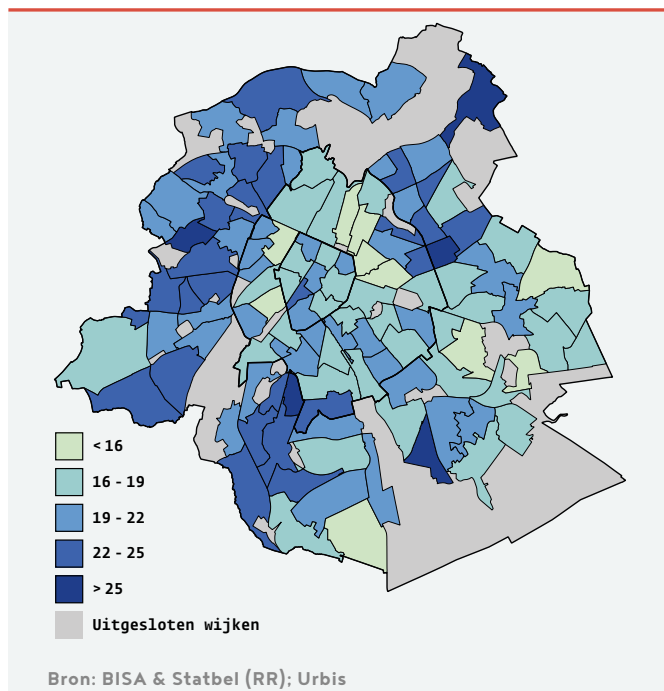
De geografie van de personen die *nieuw in hun wijk* zijn, komt overeen met die van de *nieuwe Brusselaars* in het Gewest (8), waarbij we relatief meer *nieuwe* inwoners in centrale wijken van het Gewest terugvinden. In dit specifieke geval is het grote aandeel personen die *nieuw in hun wijk* zijn waarschijnlijk het gevolg van een groot aantal personen dat in deze wijken is geïmmigreerd¹⁵. De wijken aan de grenzen van het Gewest tellen relatief gezien minder inwoners die *nieuw in hun wijk* zijn.

9 AANDEEL VAN DE PERSONEN DIE NIEUW IN HUN WIJK ZIJN OP 1 JANUARI 2016, OP BASIS VAN DE DOMICILIE IN 2011

Zij die reeds Brusselaar waren, maar nieuw in hun wijk zijn, zijn verhoudingsgewijs talrijker in de tweede kroon, behalve in het zuidoosten van het Gewest (10). Aan de Gewestgrenzen is het aandeel van zij die reeds Brusselaar waren, maar nieuw in hun wijk zijn hoog en overschrijdt het in meerdere wijken een vierde van het totale aantal inwoners. Er zijn relatief weinig personen die reeds Brusselaars waren, maar nieuw in hun wijk zijn in de wijken van de eerste kroon die grenzen aan de Vijfhoek en evenmin in het zuidoosten van de tweede kroon.

10 AANDEEL VAN ZIJ DIE REEDS BRUSSELAAR WAREN, MAAR NIEUW IN HUN WIJK ZIJN OP 1 JANUARI 2016, OP BASIS VAN DE DOMICILIE IN 2011

Deze geografische analyse levert twee vaststellingen op. Ten eerste zijn de nieuwe inwoners (*nieuwe Brusselaars* en personen die *nieuw in hun wijk* zijn) voornamelijk gevestigd in de centrale wijken. Zij die *reeds Brusselaar* waren, maar *nieuw in hun wijk* zijn, zijn daarentegen relatief talrijker in de tweede kroon, met uitzondering van het zuidoosten.

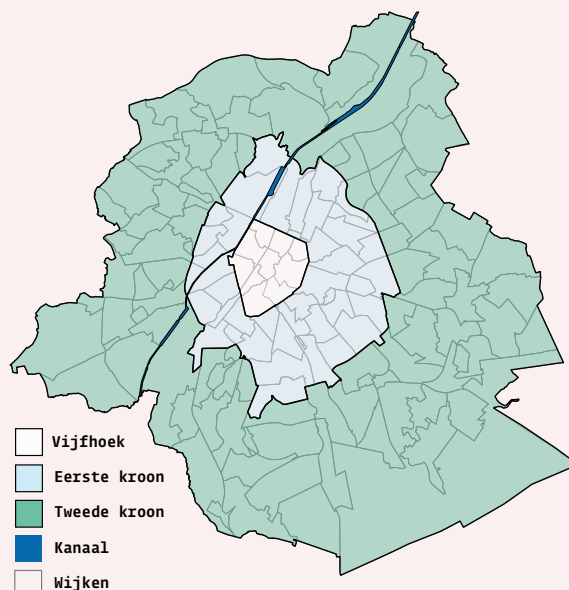
4. Wijkmonitoring en ruimtelijke structuur van het Gewest

De **Wijkmonitoring** is een statistisch instrument dat gegevens verspreidt op het niveau van de wijken. De site brengt een groot aantal indicatoren samen betreffende uiteenlopende thema's, gaande van de nationaliteiten tot onderwijs. De voorstelling van deze indicatoren op kaarten maakt het mogelijk om ruimtelijke analyses te maken van de sociaaleconomische kenmerken van het gewest.

De wijken van de Monitoring vertegenwoordigen entiteiten van stedelijke waarneming. Ze werden afgebakend op basis van een reeks criteria: een wijk moet meer bepaald een aaneengesloten geheel vormen en overeenstemmen met een gemeenschappelijke levensruimte waar burgers dagelijks samenleven (ULB-IGEAT et al., 2008). Het Brussels Gewest telt 145 wijken en 118 ervan worden beschouwd als woonwijken.

De geschiedenis van de verstedelijking van het Gewest tekent ook vandaag nog het Brussels grondgebied (ULB-IGEAT en Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, 2010). Drie ruimtelijke structuren kunnen onderscheiden worden, i.e. de Vijfhoek, eerste en de tweede kroon (11). In vele gevallen helpen ze om de geografie van Brusselse sociaaleconomische kenmerken te begrijpen.

11 RUIMTELIJKE STRUCTUUR VAN HET GEWEST

Bron: BISA; Urbis

Samengevat

De Brusselse bevolking groeit jaar na jaar. Het aantal *nieuwe Brusselaars* is echter nog een stuk groter dan de netto bevolkingstoename, als gevolg van het feit dat Brussel grote in- en uitgaande bevolkingsfluxen kent. De helft van de Brusselaars in 2016 woonde 13 jaar eerder nog niet in het Gewest. Op het niveau van de Brusselse wijken is deze periode nog korter, daar de helft van de Brusselaars minder dan 6 jaar in zijn wijk woont. De *nieuwe Brusselaars* zijn vooral jongvolwassenen en kinderen, waarbij van de kinderen die tijdens de geanalyseerde periode zijn geboren zeker zijn inbegrepen. We tellen daarentegen weinig *nieuwe Brusselaars* onder de alleenstaande ouders en de partners in een koppel met kind(eren). Vanuit een geografische invalshoek onderscheiden de wijken in de omgeving van de Europese instellingen en de universiteiten zich in het bijzonder door een bevolking die pas sinds kort in het Gewest of de betrokken wijk woont.

Bibliografie

- BISA. DESIERE, S., STRUYVEN, L., CUYVERS, D., GANGJI, A., 2018. *De internationale tewerkstelling: eindelijk aanwezig in de arbeidsmarktstatistieken*. Brussel, Focus van het BISA nr. 24.
- BISA. HERMIA J.-P. 2015. *Demografische barometer 2014 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Brussel, Focus van het BISA nr. 7.
- BISA. HERMIA J.-P. 2016. *Demografische barometer 2016 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Brussel, Focus van het BISA nr. 16.
- FESTY, Patrick, 2011. Stock. In: *Dictionnaire de démographie et des sciences de la population*, Armand Colin, pp. 453-454.
- PAILHÉ, J., 2002. Migration, migrant, géographie de la population. In: *Escape. Populations. Sociétés*. 2002. Vol. 1, nr. 2, pp. 73-82
- ULB-IGEAT EN OBSERVATORIUM VOOR GEZONDHEID EN WELZIJN VAN BRUSSEL-HOOFDSTAD, 2010. Fiche Régionale In: *Fiches communales d'analyse des statistiques locales en Région bruxelloise*. 2010. Vol. 1. Gerealiseerd voor de COCOF.
- ULB-IGEAT, UCL-GÉDAP, VUB-COSMOPOLIS, VUB-ID, KUL-ISEG. 2008. *Uitwerking van een Wijkmonitoring die het hele grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestrijkt*. Eindrapport. Gerealiseerd voor de GSSO.

WETENSCHAPPELIJKE COÖRDINATIE

Xavier Dehaibe

LEESCOMITÉ

Xavier Dehaibe, Jean-Pierre Hermia, Virginie Maghe, Astrid Romain

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Xavier Dehaibe – BISA

©2018 Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Alle rechten voorbehouden.

Glossarium

Emigratie

Duidt op de uitstroom van personen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn gedomycilieerd naar een andere plaats om daar officieel te gaan wonen (BISA Focus nr. 7, 2015).

Immigratie

Duidt op de instroom van personen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van buiten het gewest om er officieel te gaan wonen (BISA Focus nr. 7, 2015).

Vreemdeling

Individu dat niet de Belgische nationaliteit heeft. Iemand die de Belgische nationaliteit en een andere nationaliteit heeft, wordt beschouwd als een Belg.

Wettelijke bevolking

Geheel van de personen die wettelijk gedomycilieerd zijn bij hun gemeentebestuur, met uitzondering van de asielzoekers.

Noten

1. In deze Focus hebben de begrippen "Brussels Hoofdstedelijk Gewest", "Brussels Gewest", "Gewest", en "Brussel" alle dezelfde betekenis.
2. 1 januari 2016 is de referentiedatum voor deze Focus, daar het gaat om de recentste datum waarvoor er bevolkingsgegevens beschikbaar zijn op het niveau van de wijken.
3. De integratie van nieuwe inwoners stelt uitdagingen op het vlak van de sociale cohesie. Verder moeten de nieuwe inwoners zich bepaalde plaatselijke praktijken eigen maken, bijvoorbeeld op het vlak van schoolinschrijvingen, parkeren of afval.
4. Het gaat om de bevolking van de stock die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is gedomycilieerd.

5. De studie gaat niet na of de persoon in kwestie doorlopend in het Gewest aanwezig was tussen beide data. De analyse richt zich op de aanwezigheid op beide data. De persoon kan bijgevolg tussen beide data veel verhuisbewegingen hebben gemaakt van en naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
6. Deze personen kunnen tussen beide data binnen dezelfde wijk van domicilie veranderd zijn.
7. Eenzelfde huishouden kan tegelijk zijn samengesteld uit *nieuwe Brusselaars*, zij die *reeds Brusselaars waren, maar nieuw in hun wijk* zijn en personen die *reeds in hun wijk* woonden.
8. Deze vaststelling kan paradoxaal lijken wanneer ze tegenover het feit wordt geplaatst dat de *nieuwe Brusselaars* vooral de positie van kind innemen binnen hun huishouden. Terwijl elk kind jonger dan 5 onvermijdelijk een *nieuwe Brusselaar* is, daar het bij aanvang van de periode nog niet was geboren, zijn de ouders zelf echter niet noodzakelijk *nieuwe Brusselaars*. Het zou zelfs veeleer het omgekeerde geval zijn.
9. Een "kind" dat bij zijn ouder(s) woont, is niet noodzakelijk een persoon jonger dan 18 jaar.
10. Een "ander lid van het huishouden" is bijvoorbeeld een grootmoeder die bij haar dochter en kleinkinderen woont.
11. De "leden van een ander type huishouden" zijn bijvoorbeeld medeherders.
12. De "leden van een collectief huishouden" leven in een huishouden dat wordt gekenmerkt door een professionele organisatie van de huisvesting (bv. een rust- en verzorgingstehuis, een gevangenis).
13. Université Libre de Bruxelles en Vrije Universiteit Brussel.
14. Voor meer informatie, zie [Focus nr. 22 van het BISA](#) met meer bepaald een analyse van de bevolkingsgroei in de verschillende wijken.
15. Immigraties en geboorten vormen geen homogeen fenomeen op het Gewestelijk grondgebied. Terwijl sommige zones in het Gewest relatief veel inwoners tellen als gevolg van immigratie, ongeacht waarvandaan ze komen, worden andere zones gekenmerkt door een groot aantal geboorten (BISA Focus nr. 16, 2016). In deze verschillende gevallen wordt een hoog aantal nieuwe inwoners-migranten of nieuwe inwoners-pasgeborenen op dezelfde wijze geteld. Tenslotte zijn er ook bepaalde wijken die beide karakteristieken combineren.